

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№7
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 480 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)

Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Umarova H. O'. – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari	16
Doniyorov Salim Musurmonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	23
Nazarov Odil Omanqulovich	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni	27
Abirova Umida Nazarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati	30
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari	34
Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati	38
Salimova Dilmira Farxodovna	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar	41
Rajabov Asliddin Xolmirzayevich	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	44
Boltayev Baxtiyor Yunusovich	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar	48
E. Po'latova	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ...	51
Egamova Ravshanoy Surobjonovna	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?	
Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	55
G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi	60
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons	63
Mavlonova Dildora Shuxrat qizi	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish	67
Nomozova Dilobar Suyun qizi	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar	72
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories	75
Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature	80
Ruzieva Maftuna	
Onlayn va gibril ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	85
Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida)	88
Sharipova Hakima Shavkatovna	
Metacognition and Self-Regulated Learning	92
Turayeva Nazira Ibragimovna	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода	95
Меденцева Наталья Петровна	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari	100
Jonibekov Jasur Jonibekovich	

O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	105
Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi	
Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi.....	108
Bakayev Najmiddin	
Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida.....	112
Egamova Madina Qobil qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari.....	116
Egamova Shukriya Amanovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari	119
G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullarga o'tish	124
G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich	
Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	128
Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	131
Ikromova Munisa Sheraliyevna	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari	134
Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna	
Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar	138
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	141
Jumayeva Sarvinov Ilhombekovna	
Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi	145
Kiyamova Maxbuba Sultanovna	
Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlarini	148
Mamadiyev Jamol	
Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari.....	152
Sharipova Firuza Mehriddinovna	
Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli	155
Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li	
Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida.....	159
Xallovskaya Maksudaxon Ergashevna	
Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari.....	162
Xatamova Ferangiz Ibodulloevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	166
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari.....	170
Yodgorova Gulrux Farhodovna	
Совершенствование методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования.....	174
Юлдашев Эргаш Сабинович	
O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	177
Kudenov Temurbek Maxsetbaevich	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida	180
Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna	
Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar	185
Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi	
The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes	189
Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli	

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari	192
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna	
Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi.....	196
Arslanova Umidaxon Komiljon qizi	
Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik	201
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni	204
Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi	
The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach	207
Abdukhaliyeva Feruzakhon Ulugbek kizi	
Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati.....	210
Abdullayeva Ugiloy Djurayevna	
Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti	214
Aripova Sayida Abdullaxatovna	
Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi	217
Rasuljon Atamuratov	
Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi.....	221
Azizova Shodiya Utkur qizi	
Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari	224
Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna	
O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash.....	228
Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li	
Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: reabilitatsiya va profilaktik uslublar	232
Ochilova Sarvinoz Salim qizi	
Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlari	236
Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi	
Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari.....	239
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi.....	242
Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon	
Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli	245
Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi	
Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni	248
Umirova Guldon Jamoliddin qizi	
Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari	251
Ungalov Akmal Navruzovich	
Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi	254
Xabirova Zulfiya Anvarbekovna	
Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati	257
Xamrakulov Jasurbek Muxammadjon o'g'li	
Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati.....	260
Yuldasheva Mastura Islamovna	
Пословицы и поговорки как отражение картины мира	263
Алламбергенова Шахноза Садатдиновна	
Raqamlashtirish sharoitida talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'limning o'rni	268
Abdumannopov Muhammadsahib Muhammadyusuf o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlar.....	272
Khadicha Mukhamadiyeva Karomatovna	

Zamonaviy didaktik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning analitik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish.....	277
Mo'minova Gulhayo Turg'unboy qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	280
O'rinova Nilufar Muhammadovna	
Aholi o'rtasida yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi.....	286
Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li	
Buyuk ipak yo'li – yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida.....	290
Tugalova Madina Erkin qizi	
Ilk maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiya.....	293
Umarova Muyassarxon A'zamjonovna	
Rus tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari	297
Xanova Dilrabo	
Didactic Possibilities of Teaching English in Primary Schools Based on 3D Interactive Technologies	303
Kholiqova Lutfiya Umurzoqovna	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonlarini loyihalashtirish modeli	306
Ametova Guljamila Elbrusovna	
Talabalarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishning amaliy asoslarini takomillashtirish	310
Baydjanov Bekzod Xaitboyevich	
Aksiologik yondashuv asosida o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishning til o'rganish jarayonidagi ahamiyati.....	314
Choriyeva Feruza Amrullayevna	
Ibrayim Yusupovning "Saksovu" she'rini o'qitish metodikasi	317
Darmonov Allayar Abdilxaq uli	
Innovatsion ta'lim sharoitida talabalarning madaniyatlararo kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi....	320
Ergasheva Anbar Shaymardan qizi	
Oiladagi zo'ravonlik: sabablari, oqibatlari va psixologik yondashuvlar	324
Jo'rayeva Kaniza Akbarali qizi	
Darsda talabalar nutqiy qobiliyatini shakllantirish masalalari.....	329
Kamoliddinova Maftuna Xusniddin qizi	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'quvchilarida kreativlikni shakllantirishni boshqarish	334
Nasriddinov Xasan Baxtiyor o'g'li	
Nutq nuqsoniga ega bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik aspektlar va pedagogik yondashuvlar ...	339
Normatova Maftuna Kengash qizi, Kamolova Gulshoda Jobir qizi	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasining psixologik va pedagogik manbalardagi talqini	346
Saotmuratova Zebo Yuldash qizi	
OTM talabalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning tashkiliy va pedagogik shart-sharoitlari.....	350
Tokumbetova Mexribonu Shavkat qizi	
Ma'naviy yetuklik sari: jadid adabiyotining o'rni.....	356
Abdullayev Ro'zimuxammad Akramjon o'g'li	
Nemis tilida derivatsion leksik birliklarning o'qitishning lingvodidaktik asoslari	361
Abduraxmanov Sirojiddin Muminkulovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda baholash madaniyatini shakllantirish: adolatli, obyektiv va motivatsiyalovchi baholashga tayyorlash	365
Boymirzayev Farxodjon Raxmatjon o'g'li	
Maktab ta'limida ko'paytirishning qulay usullari.....	371
Ergasheva Shahlo Shoabdullo qizi	
Sensor integratsiya buzilishlari bolaning nutq, harakat va hissiy rivojlanishiga ta'siri	375
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Inson jamiyatdagi ish faoliyatida va psixologiyasida sportning o'rni.....	378
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integrativ o'qitishga metodik tayyorgarligini takomillashtirish	382
Jo'rayeva Nargiza Jamolidinovna	
Обучение дошкольников иностранному языку в различных видах неречевой деятельности	386
Марасулова Доно Нигматуллаевна	

Til o'rgatishda matnning didaktik va kommunikativ ahamiyati	389
Ungarbayeva Ayman Davletbayevna	
Munavvarqori Abdurashidxonov – jadidchilik harakatining ma'rifatparvar yo'lboshchisi	393
Xasanboyeva Ruxshona Nurmatjon qizi	
Dars jarayonida o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini shakllantirish	396
Yulchiyeva Shoxsanam	
Особенности использования современных педагогических технологий в преподавании естественных наук в общеобразовательной школе	399
Мажидова Мадина Фархадовна, Мажидов Шерзод Фархадович	
Повышение информационной грамотности и формирование информационной культуры студентов в среде дистанционного обучения.....	403
Р. К. Аюезова	
Воздействие медиа в контексте социального формирования личности.....	407
Хайдарова Гулинур Нурбек кизи	
Теоретические основы развития интеллектуальных способностей студентов	411
Чинкулова Гулмехра Бахроновна	
O'qituvchining o'z darsini tahlil qilishi: tajriba va amaliyot	417
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li	
Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini rivojlantirishda ma'naviy-axloqiy tadbirlarning o'rni	423
G'aybullayeva Sabohat Ulug'bek qizi, Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining adabiy kompetensiyalarini rivojlantirishda matn ustida ishlashning ahamiyati.....	426
Islomova Xafiza Azamatovna	
O'quvchilarda estetik qobiliyatlarni shakllantirishda xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy-metodik salohiyati	430
Kaxarova Gulnora Sa'dullayevna	
Boshqaruv kompetentligi tushunchasining pedagogik psixologik va menejment sohalaridagi ilmiy asoslari va evolyutsiyasi.....	434
Mamatqulova Kimyoxon Abdujalilovna	
Muhandislik ta'limida zamonaviy kompyuter grafikasi vositalari yordamida talabalarning konstruktorlik faoliyatini rivojlantirish.....	438
Muxitdinov Abdurahob Abduvalievich	
Turizm sohasiga oid terminlarni o'qitishda axborot texnologiyasi orqali takomillashtirish	442
Nishanova Hafiza Vafogulovna	
Ilmiy maqola yozish kompetensiyasini rivojlantirishda statistik metodlarni integratsiyalashning ta'limiy samaradorligi	446
Rahimova Indira Quddrat qizi	
Sotsiologiyatning asosiy tushunchalari va konsepsiyalari	451
Rustamova Mohimbonu Maxammadjon qizi	
Pedagogik mahoratni baholashda O'zbekiston va Kanada tajribasining qiyosiy tahlili	455
Tursinova Zoxida Sharabidinovna	
Basketbolning insonning jismoniy va kognitiv rivojlanishiga ta'siri: ilmiy tahlil.....	463
Umarjanov Alimardon Alisher o'g'li	
Talaba qizlar psixik salomatligi xususiyati deviant xulq-atvorni keltirib chiqaruvchi omil sifatida.....	466
Xasanova Mashxura Abduvalievna	
Ta'lim jarayonida o'yinlardan samarali foydalanish texnologiyasi.....	471
Ortiqova Yulduz Akram qizi	
Innovatsion ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirish	475
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	

PEDAGOGIK MAHORATNI BAHOLASHDA O'ZBEKISTON VA KANADA TAJRIBASINING QIYOSIY TAHLILI

Tursinova Zoxida Sharabidinovna

A. Avloniy nomidagi pedagogik mahorat
milliy instituti tayanch doktranti

ORCID:0000-0002-9044-091

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston va Kanadadagi maktab o'qituvchilarining pedagogik mahoratini baholash usullari qiyosiy tahlil qilingan. Jarayon YUNESKO va OECD xalqaro tuzilmalari asosida muhim pedagogik kompetensiyalarni belgilaydi, ularning ta'lim sifati va talabalar natijalaridagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Sifatli qiyosiy tahlilni qo'llagan holda, tadqiqot Venn diagrammasi, T-chartlari va SWOT tahlili kabi vizual vositalardan foydalangan holda har ikki davlatdagi o'qituvchilarni baholash tizimlarining real statistik ma'lumotlari va sifat ko'rsatkichlarini o'rganadi. Kanada hamda O'zbekiston Respublikasidagi mavjud yuqori darajadagi baholash modellari kuchli va zaif tomonlari bo'yicha tahlil qilingan. Rivojlanish bo'yicha fikr-mulohazalar, murabbiylik va doimiy kasbiy rivojlanish amaliyotlarini integratsiyalash, Kanada tajribasidan olingan ma'lumotlardan foydalanish orqali O'zbekistonning baholash tizimini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, o'qituvchilarni baholash, O'zbekiston, Kanada, ta'lim sifati, YUNESKO, OECD, kasbiy rivojlanish, sifatli qiyosiy tahlil, SWOT tahlili, Venn diagrammasi, formativ baholash, o'qituvchilarni baholash asoslari.

Abstract: This article presents a comparative analysis of methods used to assess the pedagogical proficiency of school teachers in Uzbekistan and Canada. The evaluation process is based on international frameworks from UNESCO and the OECD, which define key teaching competencies and highlight their impact on educational quality and student outcomes. Employing a qualitative comparative approach, the study utilizes visual tools such as Venn diagrams, T-charts, and SWOT analysis to examine actual statistical data and quality indicators from both countries' teacher evaluation systems. The strengths and weaknesses of the advanced assessment models in Canada and the Republic of Uzbekistan are analyzed. Drawing on Canadian practices, the article provides recommendations for enhancing Uzbekistan's evaluation system through the integration of mentoring and continuous professional development.

Key words: pedagogical proficiency, teacher evaluation, Uzbekistan, Canada, education quality, UNESCO, OECD, professional development, comparative analysis, SWOT analysis, Venn diagram, formative assessment, foundations of teacher evaluation.

Аннотация: В данной статье проведён сравнительный анализ методов оценки педагогического мастерства школьных учителей в Узбекистане и Канаде. Процесс основан на международных стандартах ЮНЕСКО и ОЭСР, определяющих ключевые педагогические компетенции и подчёркивающих их значение для качества образования и результатов учащихся. Исследование использует качественный сравнительный анализ, опираясь на визуальные инструменты, такие как диаграмма Венна, Т-таблицы и SWOT-анализ, чтобы изучить статистические данные и показатели качества систем оценки учителей в обеих странах. Рассмотрены сильные и слабые стороны существующих высокоуровневых моделей оценки в Канаде и Республике Узбекистан. На основе канадского опыта предложены рекомендации по совершенствованию системы оценки в Узбекистане, включая развитие наставничества и практик непрерывного профессионального роста.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, оценка учителей, Узбекистан, Канада, качество образования, ЮНЕСКО, ОЭСР, профессиональное развитие, сравнительный анализ, SWOT-анализ, диаграмма Венна, формативная оценка, основы оценки учителей.

KIRISH

Pedagogik kompetensiya odatda o'qituvchining samarali dars berish va sinfni boshqarish qobiliyati sifatida tushuniladi ^[4]. Amalda esa bu, darslarni rejalashtirish, aniq muloqot qilish, turli qobiliyatlarga ega bo'lgan o'quvchilarni jalb qilish hamda o'quv natijalarini baholash qobiliyatini o'z ichiga oladi ^[5]. Ushbu kompetensiyalar ta'lim sifati uchun markaziy o'rinni egallaydi, chunki o'qituvchilar talabalarga ta'lim berishda muhim rol

o'ynaydi. Xalqaro tuzilmalar ta'lim natijalarini yaxshilash uchun o'qituvchilarning kompetensiyalarini kuchaytirish zarurligini ta'kidlaydi. Masalan, YUNESKO ta'kidlaganidek, yaxshi o'qitilgan, qo'llab-quvvatlanadigan va qadrlanadigan o'qituvchilar "hamma uchun sifatli ta'limni ta'minlash uchun muhim" sanaladi ^[7]. Xuddi shunday, OECD ham o'qituvchilar malakasining o'quvchilar yutuqlariga ta'sirini ta'kidlarkan, kasbiy o'sishni rag'batlantirish va ajoyib natijalarni e'tirof etish uchun o'qituvchilarni ishonchli baholash zarurligini urg'ulaydi ^[2]. Ushbu global nuqtai nazarlar pedagogik mahoratni baholash va oshirish butun dunyo bo'ylab ta'lim siyosatida ustuvor ahamiyat kasb etayotganini ko'rsatadi.

O'qituvchining malaka standartlari va baholash usullari turli ta'lim tizimlarida sezilarli farq qiladi. Ushbu maqolada o'zaro farqli ta'lim sharoitlariga ega bo'lgan O'zbekiston va Kanadaning qiyosiy sharhi keltirilgan. Markaziy Osiyodagi postsovet davlati bo'lgan O'zbekiston so'nggi yillarda o'qituvchilar sifati va malakasini oshirishga jiddiy e'tibor qaratmoqda. Kanada esa kuchli o'quvchi va talaba samaradorligi hamda markazlashtirilmagan ta'lim tizimi bilan ajralib turuvchi yuqori daromadli mamlakat bo'lib, o'qituvchilarning kasbiy standartlari va baholash tizimi borasidagi rivojlangan yondashuvi bilan e'tiborni tortadi. Bu ikki davlatni solishtirish ayniqsa dolzarb, chunki ularning turlicha yondashuvlari pedagogik mahoratni baholash tizimini takomillashtirish yo'lida O'zbekiston uchun muhim saboqlarni taqdim etadi. O'zbekiston hukumati o'qituvchilarning pedagogik mahoratini baholash va oshirish bo'yicha yangi attestatsiya tartib-qoidalarini joriy etish orqali o'qituvchilar sifatini oshirishga ustuvor ahamiyat bermoqda ^[6]. Bundan farqli o'laroq, Kanadaning turli provinsiyalarida o'qitish amaliyotini uzluksiz takomillashtirishga yo'naltirilgan baholash va malaka oshirish tizimlari uzoq yillardan beri mavjud.

YUNESKOning o'qituvchilar malakasiga oid asosiy mezonlari va OECD yo'riqnomalari O'zbekiston hamda Kanadadagi konkret amaliyotlar bilan bir qatorda tahlil qilinadi. Tadqiqotda ushbu davlatlarda o'qituvchilarni baholashda mavjud farqlar va o'xshashliklar aniqlanadi. Taqqoslash har bir tizimning kuchli va zaif tomonlarini yoritadi hamda O'zbekiston Kanada tajribasidan o'rganishi mumkin bo'lgan jihatlarni ko'rsatib beradi. Yakuniy maqsad – o'qitish sifati va talabalarning ta'lim natijalarini oshirish maqsadida o'qituvchilarni baholash usullarini takomillashtirish bo'yicha siyosiy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

XXI asrda ta'lim tizimida sifat ko'rsatkichlarini belgilovchi asosiy omillardan biri bu – pedagogik kadrlarning kasbiy mahorati hisoblanadi. O'qituvchilik mahoratini aniqlash va baholash bo'yicha xalqaro miqyosda qator tizimlar ishlab chiqilgan bo'lib, ularning har biri ma'lum bir davlatning ta'lim siyosati va pedagogik an'analarga asoslangan. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston va Kanada tajribasini o'zaro solishtirish muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Avvalo, YUNESKO va OECD tomonidan taqdim etilgan xalqaro standartlar va kompetensiyalar pedagogik mahoratni baholashda universal mezon vazifasini o'taydi. OECD (2013) hisobotida o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi, doimiy baholash tizimi va murabbiylik amaliyoti samaradorligi e'tirof etilgan. Xususan, Kanadadagi baholash tizimlari o'qituvchini baholashda faqat test va dars kuzatuvlari bilan cheklanmay, balki o'qituvchining shaxsiy portfoliolari, o'z-o'zini baholash, hamkasblar fikri va sinfdagi o'quvchilar natijalari asosida ham tahlil yuritishni nazarda tutadi (Ontario College of Teachers, 2015).

O'zbekistonda esa pedagogik mahoratni aniqlash tizimi Davlat test markazi, Xalq ta'limi vazirligi va boshqa tegishli tashkilotlar tomonidan tartibga solinadi. "Pedagog kadrlarni attestatsiyadan o'tkazish to'g'risida"gi nizom (2021-yil)ga ko'ra, baholash tizimi asosan bilim va ko'nikmalarni aniqlashga qaratilgan bo'lib, so'nggi yillarda o'qituvchilarning kasbiy faoliyatini kompleks yondashuv asosida baholashga harakat qilinmoqda. Xorijiy adabiyotlarda (Danielson, 2007; Stronge, 2010) o'qituvchining kasbiy faoliyati quyidagi to'rt asosiy yo'nalish bo'yicha tahlil qilinadi:

- 1) darsni rejalashtirish va tayyorlash,
- 2) dars jarayoni va o'zaro muloqot,
- 3) baholash va natijalarni tahlil qilish,
- 4) kasbiy rivojlanish.

Kanadada Danielson modeli keng qo'llaniladi, bu model o'qituvchilik faoliyatini chuqur va tizimli ravishda tahlil qilish imkonini beradi.

O'zbekistonlik olimlar (Q. Yo'ldoshev, M. Quronboyev, N. Rasulov) o'z ishlarida pedagogik mahoratni aniqlashda milliy qadriyatlar, dars jarayonidagi psixologik iqlim, ta'lim motivatsiyasi va o'quvchi faolligiga alohida urg'u berish lozimligini ta'kidlaydilar. Ularning fikricha, faqat baholash mezonlari emas, balki ta'lim muassasasining ijtimoiy-madaniy muhitini inobatga olish ham pedagogik tahlilni to'liq va haqqoniy qiladi. Bundan tash-

qari, Kanadada "Teacher Performance Appraisal" (TPA) dasturi orqali yangi ish boshlayotgan va faoliyatda davom etayotgan o'qituvchilarning har besh yilda baholanib borilishi amaliyotga kiritilgan. Bu tizim orqali o'qituvchilarga doimiy ravishda fikr-mulohaza bildiriladi, ularning o'z ustida ishlashlari rag'batlantiriladi. Bu uslub O'zbekistonda ham bosqichma-bosqich joriy etilmoqda, xususan, mentorlik va ustoz-shogird tizimi orqali.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston va Kanada tajribasini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, har ikki davlatda ham pedagogik mahoratni baholashda takomillashuv bor. Kanada ilg'or baholash metodikasiga ega bo'lsa, O'zbekiston ushbu tizimni milliy kontekstga moslashtirgan holda rivojlantirish yo'lidan bormoqda. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, samarali baholash tizimi uchun baholovchi mezonlarning ochiqligi, jarayonning shaffofligi, o'qituvchi faoliyatining muntazam tahlili va ko'maklashuvchi tarmoq (mentorlik, tarmoq hamjamiyati) muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda O'zbekiston va Kanadadagi o'qituvchilarning pedagogik mahoratini baholash tizimini solishtirish uchun sifatli qiyosiy tahlil usulidan foydalaniladi. Tadqiqot davomida maktab o'qituvchilarining pedagogik mahorati qanday baholanishi to'g'risida ma'lumot beruvchi mamlakatga xos dasturiy hujjatlar, rasmiy hisobotlar va tegishli adabiyotlar tahlil qilinadi. Taqqoslash jarayoni haqiqiy statistik raqamlar va faktik ma'lumotlarga asoslangan dalillarga tayanadi.

O'zbekiston bo'yicha manbalar tarkibiga davlat ta'lim standartlari va o'qituvchilarga oid siyosat hujjatlari, shuningdek, xalqaro baholovlar (masalan 2019–2023-yillarga mo'ljallangan ta'lim sektori rejasi hamda YUNESKO/UNISEF hisobotlari) kiradi. Ularda o'qituvchilar malakasi, baholash chastotasi va malaka oshirish talablari to'g'risidagi ma'lumotlar bayon etilgan. Kanadaning markazlashmagan ta'lim tuzilmasini hisobga olgan holda esa tahlil asosan vakillik amaliyotlariga, xususan Ontario kabi provinsiyalarning ta'lim siyosati bo'yicha qo'llanmalari va so'rovlariga asoslanadi. O'qituvchilar faoliyatini baholash tizimi, baholash mezonlari va kasbiy rivojlanish istiqbollari haqida kompleks ma'lumot to'plangan.

Qiyosiy tahlilni shakllantirish uchun bir nechta vositalardan foydalanilgan.

Birinchidan, O'zbekiston va Kanada o'qituvchilarini baholash tizimlari o'rtasidagi o'xshashliklar va farqlarni ko'rsatish maqsadida Venn diagrammasidan foydalanilgan. Ushbu diagramma orqali har ikki davlat tomonidan ilgari surilgan umumiy xususiyatlar, shuningdek, har bir tizimga xos bo'lgan individual jihatlar aniqlangan va bu orqali vizual tarzda qiyosiy xulosa berilgan.

Ikkinchidan, har bir davlatdagi o'qituvchilarni baholash tizimining kuchli va zaif tomonlarini yonma-yon taqdim etish uchun T-sxemasi ishlab chiqilgan. Uning bir ustunida tizimning kuchli tomonlari (masalan, keng qamrovlilik, muntazam qayta aloqa mexanizmlari va o'qituvchilarni rag'batlantirish), ikkinchi ustunida esa zaif tomonlari yoki muammolari (masalan, kamdan-kam baholanishlar yoki kasbiy rivojlanish bilan yetarli integratsiyaning yo'qligi) keltirilgan. Bu format tizimlarning afzallik va kamchiliklarini aniq, to'g'ridan-to'g'ri solishtirish imkonini beradi.

Uchinchidan, SWOT tahlili o'tkazilgan bo'lib, unda, birinchi navbatda, O'zbekistonning o'qituvchilarni baholash tizimi Kanadadagi tizim bilan solishtirilgan. SWOT tahlili O'zbekistonning ichki omillari – kuchli va zaif tomonlari hamda tashqi omillari – imkoniyatlar va tahdidlarni ko'rsatib beradi. Imkoniyatlar O'zbekiston Kanadadan o'zlashtirishi mumkin bo'lgan ilg'or tajribalarga e'tibor qaratadi, tahdidlar esa bunday o'zgarishlarni amaliyotga tatbiq etishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan to'siqlarni ochib beradi. Ushbu strategik asos O'zbekistonning o'ziga xos kontekstini hisobga olgan holda baholash usullarini yaxshilash yo'llari bo'yicha tushuncha beradi.

Ma'lumotlar tahlili quyidagi mezonlar asosida amalga oshirilgan: o'qituvchilarni litsenziyalash talablari, baholash usullari (masalan, sinfda kuzatish, testlar, samaradorlikni o'lchash), baholash tizimining mavjud shakllari va ikkala mamlakatda kasbiy rivojlanish majburiyatlari. Aniqlikni ta'minlash va samarali taqqoslashni osonlashtirish maqsadida asosiy ma'lumotlar jadval ko'rinishida tizimlashtirilgan. Ushbu baholash mezonlari 1-jadvalda yonma-yon tarzda keltirilgan (Natijalar bo'limida berilgan).

Ushbu qiyosiy vositalar (Venn diagrammasi, T-sxemasi, SWOT tahlili va yig'ma jadvallar) orqali tadqiqot O'zbekiston va Kanadadagi o'qituvchilarning pedagogik malakalarini baholashdagi o'xshashliklar va farqlarni muntazam aniqlaydi. Yondashuv, asosan, sifatli bo'lsa-da, mavjud bo'lgan miqdoriy ma'lumotlar (masalan, baholash chastotasi va ishtirok darajasi) bilan to'ldirilgan holda taqdim etiladi. Bu esa har bir tizimning dizayni va samaradorligini chuqur tahlil qilish, asoslangan xulosa va tavsiyalar ishlab chiqish imkonini yaratadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston va Kanadani solishtirish maqsadida har bir davlatda o'qituvchilarni baholash tizimining asosiy xususiyatlari 1-jadvalda keltirilgan. Ushbu xususiyatlar o'qituvchilarning malakasi va attestatsiya jarayoni, baholash usullari, baholashni o'tkazish chastotasi, baholashning maqsadi hamda malaka oshirish ehtiyojlarini o'z ichiga oladi. Jadvalda ushbu omillar tartibli va umumlashtirilgan ko'rinishda aks ettirilgan.

1-jadval: O'zbekiston va Kanadada o'qituvchilarni baholash mezonlarining qiyosiy tahlili

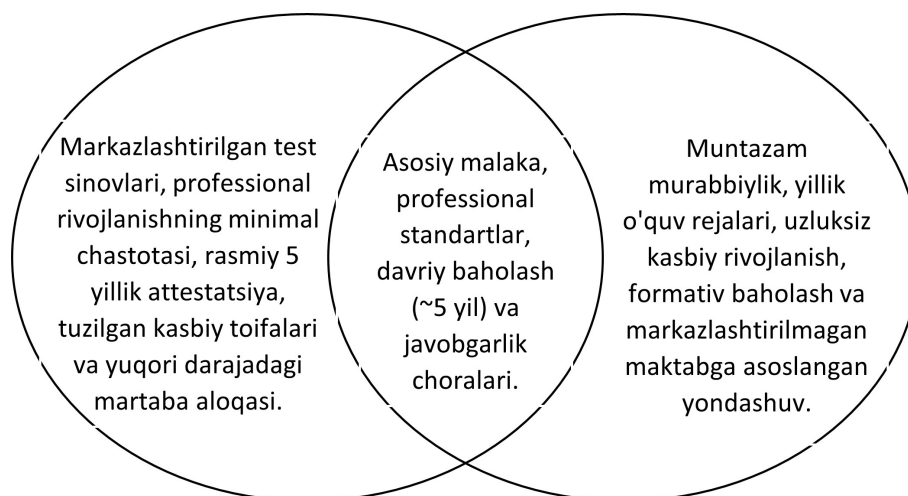
Mezonlar	O'zbekiston	Kanada
Minimal o'qituvchi malakasi	Pedagogika institutidan chaqiruvgacha ta'lim (boshlang'ich o'qituvchilar uchun o'rta ixtisoslashtirilgan; o'rta maktab uchun bakalavr) ^[1]	Ta'lim bo'yicha bakalavr darajasi (B.Ed.) yoki unga tenglashtirilgan va viloyat sertifikati. Barcha o'qituvchilar viloyat nazorat organi tomonidan sertifikatlangan bo'lishi kerak.
Litsenziyalash va sertifikatlash	Davlat tomonidan berilgan pedagogik diplom; o'qituvchilar uchun beshta malaka toifasi (mansab darajalari). Yuqori toifalarga o'tish davriy <i>attestatsiya</i> imtihonlaridan o'tishni talab qiladi	Viloyat o'qituvchilari sertifikati/litsenziyasi (masalan, Ontario o'qituvchilar kolleji sertifikati). Rasmiy daraja toifalari yo'q; o'qituvchilar odatda attestatsiyadan so'ng bitta litsenziya darajasida bo'lishadi.
Baholash tizimi	Attestatsiya (o'qituvchilarni rasmiy baholash) har 5 yilda bir marta barcha o'qituvchilar uchun majburiydir ^[1] . Oraliq baholashlar kam uchraydi; nafaqaga chiqqan faxriy o'qituvchilar yangi attestatsiyadan voz kechishlari mumkin ^[6] .	Ish faoliyatini baholash davriydir. Ontarioda yangi o'qituvchilarning birinchi yilida 2 ta bahosi bor ^[3] , va tajribali o'qituvchilar kamida 5 yilda ^[3] . Ba'zi viloyatlar yillik o'sish rejalarini har yili ko'rib chiqishni talab qiladi.
Baholash usullari	Markazlashtirilgan test va ko'rik: 2022-yildan boshlab attestatsiya o'qituvchilarning pedagogik mahorati va psixologik tayyorgarligini kuzatish yoki suhbat yo'li bilan baholashni hamda davlat inspeksiyasi tomonidan o'qituvchilarning fan yo'nalishi bo'yicha malaka imtihonini o'z ichiga oladi ^[6] . Tarixiy jihatdan, komissiyalar (shu jumladan direktorlar va tengdoshlar) baholashlarni o'tkazdilar va o'qituvchilar portfellarini ko'rib chiqdilar.	Markazlashtirilmagan, maktabga asoslangan kuzatish va baholash: Direktorlar (yoki boshqa maktab ma'murlari) sinfda kuzatuvlar o'tkazadilar, dars rejalari va o'qituvchilarning kasbiy amaliyotini belgilangan o'qitish standartlariga muvofiq ko'rib chiqadilar. Baholarga kuzatishdan oldingi uchrashuvlar, sinfda o'qitishni kuzatish va kuzatishdan keyingi fikr-mulohazalarni muhokama qilish kiradi ^[3] . O'qituvchilar uchun standartlashtirilgan test yo'q; asosiy e'tibor sinfda ishlash va kasbiy mas'uliyatga qaratilgan.
Baholash maqsadi	Summativ, javobgarlik va yuksalish uchun: asosan o'qituvchining yuqori toifaga ko'tarilish va ish haqini oshirishga loyiqligini aniqlash uchun ishlatiladi ^[1] . Attestatsiya natijalari rag'batlantirish bilan bog'liq (muvaffaqiyatli lavozimga ko'tarilganda ish haqi taxminan 6% ga oshadi) ^[1] . Biroq, natijalar odatda ta'lim yoki ta'limni yaxshilash ^[1] , va har qanday ishdan bo'shatish ko'rib chiqilgunga qadar o'qituvchi ketma-ket ikkita attestatsiyadan o'tmasligi kerak ^[1] .	Formativ va umumlashtiruvchi kombinatsiya: Kasbiy o'sishga va javobgarlikka qaratilgan. Baholash konstruktiv fikr-mulohazalar va o'qituvchilarga o'z malakalarini oshirishda yordam berish orqali takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlaydi ^[3] . Qoniqarsiz baholash takomillashtirish rejasini ishga tushirishi yoki kamdan-kam hollarda ishdan bo'shatishga olib kelishi mumkin bo'lsa-da, asosiy maqsad o'qitish sifati va talabalarning bilimini oshirishdir. A'lo darajadagi ishlash e'tirof etilishi mumkin (garchi odatda to'g'ridan-to'g'ri ish haqi ko'tarilmasa ham, martaba ko'tarilishi kabi murabbiylik rollariga ko'tarilishlar bundan mustasno).
Kasbiy rivojlanish (KR) talablari	Majburiy intervalli trening: O'qituvchilar har 5 yilda bir marta qisqa muddatli treningdan o'tishlari kerak (odatda 4 haftalik kurs, jami ~ 36 soat) ^[1] . Bu ko'pincha attestatsiya davriga to'g'ri keladi. Maktabda davom etayotgan KR (masalan, metodik trening, murabbiylik) mavjud, ammo cheklangan va majburiy emas ^[1] . Yangi o'qituvchilar uchun induksiya dasturlari rasman siyosatda, ammo amalga oshirish zaif ^[1] .	Uzluksiz kasbiy o'sish: Aksariyat viloyatlarda umummilliy majburiy qayta sertifikatlash kurslari yo'q, ammo o'qituvchilar doimiy KR bilan shug'ullanishlari kutilmoqda. Viloyatlar o'qituvchilar malakasini oshirish seminarlari uchun muntazam ravishda malaka oshirish kunlarini (yiliga bir necha) belgilaydi. Ko'pgina yurisdiksiyalar o'qituvchilardan ularning o'sishi uchun yillik o'quv rejasini ishlab chiqishni talab qiladi, bu esa direktorlar tomonidan ko'rib chiqiladi ^[3] . Yangi o'qituvchilar odatda induksion dasturlarda (masalan, Ontarioning yangi o'qituvchini ishga tushirish dasturi) qatnashadilar, ular orasida mentorlik va KR seminarlari mavjud. Konferentsiyalar, kurslar yoki qo'shimcha malaka dasturlarida ishtirok etish mansab bo'ylab o'rganish uchun rag'batlantiriladi.

1-jadvalda ko'rib turganimizdek, har ikkala davlat ham o'qituvchilar tarkibini davriy baholash muhimligini tan oladi, biroq bu jarayonni turlicha yo'llar bilan amalga oshiradi. O'zbekistonda baholash tizimi ko'proq imtihonlarga asoslangan va markazlashtirilgan bo'lsa, Kanadada u markazlashmagan va amaliyotga yo'naltirilgan. E'tiborga molik jihatlardan biri shuki, ikkala davlatda ham tajribali o'qituvchilarni har besh yilda bir marta baholash amaliyoti mavjud, biroq bu jarayonning maqsadi va tartibi sezilarli farq qiladi. O'zbekistondagi besh yillik attestatsiya yuqori darajadagi sertifikat bo'lib, o'qituvchining o'z mavqeini saqlab qolishi va uni yanada mustahkamlashga qaratilgan. Kanadada esa (masalan, Ontario provinsiyasida) ushbu besh yillik interval o'qitish sifatini saqlab qolish uchun mo'ljallangan rivojlanish nazorat nuqtasi sifatida ko'riladi ^{[1][3]}.

Ikkinchi asosiy farq kasbiy rivojlanish talablari bilan bog'liq. O'zbekistonda bu jarayon davriy bo'lib, asosan attestatsiyadan o'tish uchun rasmiy o'quv kurslari o'tkazilishi belgilanadi. Aksincha, Kanadada o'qituvchilar o'z faoliyati davomida doimiy va o'z-o'zini boshqaradigan kasbiy rivojlanish faoliyatlari bilan shug'ullanadilar.

O'zbekiston va Kanadada o'qituvchilarni baholash tizimini taqqoslaydigan Venn diagrammasi. Diagrammadagi markaziy (o'xshash) bo'limda umumiy elementlar – masalan, davriy baholashlar va asosiy pedagogik malakalar – ko'rsatilgan. Diagrammaning tashqi qismlarida esa har bir mamlakatga xos bo'lgan tizimiy xususiyatlar aks ettirilgan.

1-rasm: Venn diagrammasi yordamida ikkita tizim solishtirilib, taqqoslanadi.

Diagrammaning o'xshashlikka oid markaziy bo'limi quyidagi umumiy jihatlarni ta'kidlaydi: o'qituvchilar sifatini ta'minlash uchun ularni vaqti-vaqti bilan baholab borish zarurligi, samarali o'qitish uchun rasmiy standartlarning mavjudligi hamda o'qituvchilarning kasbga kirishdan avval tegishli tayyorgarlikdan o'tishi uchun belgilangan asosiy talablar.

O'zbekiston ham, Kanada ham o'qituvchilarni tayyorlash va sertifikatlashtirishni amalga oshiradi (garchi talab qilinadigan malaka darajalari farq qilsa-da) hamda ko'p yillik sikl asosida – odatda, tajribali o'qituvchilarni har besh yilda bir marotaba baholash amaliyotini olib boradi ^[1].

Bundan tashqari, har ikkala davlatda ham doimiy ravishda past baho olgan o'qituvchilar salbiy oqibatlariga duch kelishi mumkin. O'zbekiston tizimida bu holat yakunda attestatsiyadan mahrum bo'lish bilan yakunlanishi mumkin bo'lsa, Kanadada esa – agar natijalar yaxshilanmasa – o'qituvchi ishdan bo'shatilishi mumkin. Biroq, bunday holatlar Kanadada nisbatan kam uchraydi.

O'zbekistonga xos xususiyatlar: Venn diagrammasining o'ng tomonida O'zbekistondagi o'qituvchilarni baholash tizimiga xos bo'lgan elementlar tasvirlangan. Bularga quyidagilar kiradi:

- attestatsiya imtihonlari tizimi – o'qituvchilar markaziy organ tomonidan o'tkaziladigan fanlar va pedagogika bo'yicha rasmiy sinovlardan o'tishlari shart ^[6];
- strukturaviy malaka toifalari – o'qituvchilarni baholash natijalari to'g'ridan to'g'ri malaka toifasining ko'tarilishi va ish haqining oshishiga bog'liq ^[1];
- kamdan-kam uchraydigan kasbiy rivojlanish – o'qituvchilar odatda har besh yilda bir marotaba qisqa muddatli o'quv kurslarida ishtirok etadilar;
- reytingni yaxshilashga yo'naltirilgan baholash – baholash natijalari o'qitish sifatini tahlil qilishdan ko'ra, asosan reyting va tartiblash uchun qo'llaniladi ^[1];
- markazlashtirilgan tizim – O'zbekistonda baholashlar milliy darajada standartlashtiriladi va nazorat qilinadi, bu esa ta'lim sifatini boshqarishda tarixan yuqoridan pastga yondashuvni aks ettiradi.

Kanadaga xos xususiyatlar: Venn diagrammasining faqat Kanada uchun mo'ljallangan bo'limi Kanada provinsiylarida o'qituvchilarni baholashning o'ziga xos jihatlari aks ettiradi. Ontario provinsiyasi asosiy misol sifatida keltirilgan:

- markazlashtirilmagan baholash – o'qituvchilarni baholash maktab ma'murlari (direktorlar yoki ularning o'rinbosarlari) tomonidan amalga oshiriladi. Bu jarayonda standartlashtirilgan testlardan ko'ra sinfdagi kuzatuvlar va sifatli fikr-mulohazalarga ustuvor ahamiyat beriladi ^[3];
- professional o'sish yo'nalishi – baholash yillik o'quv rejalari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, tajribali o'qituvchilar direktorlar bilan hamkorlikda o'z rivojlanish yo'nalishlarini aniqlaydilar ^[3];
- murabbiylik dasturlari – yangi o'qituvchilarga tajribali hamkasblari bilan birga ishlash imkonini beradigan, Ontarioning kirish dasturi kabi mentorlik tashabbuslari mavjud;
- to'g'ridan-to'g'ri moddiy rag'bat yo'qligi – baholash natijalari o'qituvchining ish haqi miqdoriga bevosita ta'sir qilmaydi. Lavozim ko'tarilishi va ish haqi o'sishi ko'proq tajriba yillari va qo'shimcha malakalarga asoslanadi. Asosiy urg'u o'qitish amaliyoti va o'quvchilar natijalarini yaxshilashga qaratilgan ^[2];
- uzluksiz fikr-mulohaza yondashuvi – baholash tizimi yuqori ball olishdan ko'ra, doimiy kasbiy rivojlanishga ustuvorlik beradi.

Asosiy farqlar: Venn diagrammasi shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston ham, Kanada ham o'qituvchilarni baholash orqali ta'lim standartlarini qo'llab-quvvatlashni maqsad qilgan. Biroq ularning yondashuvlari tubdan farq qiladi. O'zbekistonning yondashuvi mas'uliyatga asoslangan, markazlashtirilgan va kam takrorlanuvchi, biroq yuqori darajadagi baholar bilan tavsiflanadi. Aksincha, Kanadaning yondashuvi rivojlanishga yo'naltirilgan, maktab darajasida amalga oshiriladigan bo'lib, uzluksiz fikr almashinuvi va kasbiy o'sishga urg'u beradi. Bu farqlar har bir tizimning kuchli jihatlari hamda mavjud qiyinchiliklarini baholash uchun zarur asos bo'lib xizmat qiladi. Har bir mamlakatda o'qituvchilarni baholash tizimining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash maqsadida T-sxema tuzilgan.

Quyida O'zbekiston va Kanadaning asosiy afzalliklari hamda cheklavlari taqqoslab ko'rsatiladi.

O'zbekiston: kuchli tomonlar	O'zbekiston: zaif tomonlar
Tuzilgan toifalar va rag'batlantirishlar orqali aniq martaba ko'tarilishi va javobgarlik.	Baholashlar, birinchi navbatda, umumlashtiruvchi; pedagogik takomillashtirish uchun minimal fikr-mulohazalar.
Har 5 yilda bir marta o'tkaziladigan universal majburiy baholashlar izchil baholash standartlarini ta'minlaydi.	Baholashlar kamdan-kam va yuqori baho; tashvish va muvofiqlikka asoslangan xatti-harakatlarga olib kelishi mumkin.
Standartlashtirilgan, markazlashtirilgan test bir xillik va fan bilimlarini tekshirishni ta'minlaydi.	Yozma imtihonlarga ortiqcha e'tibor berish; haqiqiy sinf samaradorligini to'liq ushlay olmaydi.
Baholash vaqtiga mos keladigan aniq belgilangan davriy KR seanslari (har 5 yilda).	Kasbiy rivojlanish kamdan-kam va cheklangan.
Kuchli markazlashtirilgan nazorat butun mamlakat bo'ylab siyosatning bir xilda bajarilishini ta'minlaydi.	Markazlashtirish moslashuvchanlikni va mahalliy ehtiyojlar va kontekstlarga javob berishni kamaytirishi mumkin.
Kanada: kuchli tomonlar	Kanada: zaif tomonlar
Baholar shakllantiruvchi, o'qituvchilarning o'sishi va takomillashtirishga qaratilgan.	Baholash natijalari bilan bog'liq cheklangan to'g'ridan-to'g'ri pul yoki reklama imtiyozlari.
Muntazam va doimiy baholash davrlari, ayniqsa yangi o'qituvchilar uchun intensiv.	Markazlashtirilmagan amalga oshirish tufayli potentsial o'zgaruvchanlik va nomuvofiqlik.
Sinfdagi kuzatuvlar va professional portfellarni o'z ichiga olgan keng qamrovli usullar yaxlit baholashni ta'minlaydi.	Resurs talab qiluvchi: baholovchilardan katta vaqt va tajriba talab qiladi.
Doimiy seminarlar, murabbiylik va yillik professional o'sish rejalari orqali doimiy va tuzilgan KR.	KR ishtiroki, kutilgan bo'lsa-da, odatda to'g'ridan-to'g'ri qo'llash mexanizmlariga ega emas.
Markazlashtirilmagan yondashuv maktablarga baholashni muayyan ta'lim sharoitlariga moslashtirish imkonini beradi.	Maktablar yoki viloyatlar bo'ylab nomuvofiq standartlar va amaliyotlar xavfi.

T-sxema tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston tizimi o'qituvchilarni baholashda standartlashtirish va hisobdorlikni ta'minlaydi – bu har bir o'qituvchining rasmiy mezonlarga javob berishini kafolatlaydi. Biroq tizim doimiy kasbiy rivojlanish va individual qo'llab-quvvatlash yo'nalishlarida sust ishlaydi. Kanada tizimi esa aksincha,

o'sish, fikr-mulohaza va reflektiv yondashuvni ustuvor deb biladi, lekin u baholash asosida martaba ko'tarilishi uchun aniq tuzilmaning yo'qligi va baholashdagi nomuvofiqlikdan aziyat chekishi mumkin. Har ikki tizimning kuchli tomonlari bir-birining zaif jihatlarini muvozanatlashtiradi va bu aralash yondashuv optimal model bo'lishi mumkinligidan dalolat beradi. SWOT tahlili asosida aniqlanishicha, O'zbekiston tizimining kuchli jihatlariga davlat miqyosida qat'iy siyosiy yondashuv, markazlashtirilgan baholash mexanizmi, natijalarga bog'liq moddiy rag'bat va tan olinish tizimining mavjudligi kiradi. Shuningdek, attestatsiya jarayonining mavjudligi pedagogik kompetensiyani belgilovchi omil sifatida qat'iy rol o'ynaydi.

Biroq zaif tomonlari orasida shakllantiruvchi baholashning sustligi, baholashlarning faqat sertifikat olishga yo'naltirilganligi, testlar orqali sinf amaliyotining to'liq qamrab olinmasligi, qisqa muddatli kasbiy rivojlanish imkoniyatlari va baholovchi-subyektning metodik yordam bera olmasligi mavjud. Bu holatlar jarayonning byurokratik tus olishiga olib keladi. Kanada tajribasi esa imkoniyat sifatida quyidagilarni taklif etadi: attestatsiya natijalariga asoslangan formativ fikr-mulohazalar berish, yangi o'qituvchilar uchun induksiya va murabbiylik dasturlarini joriy etish, doimiy sinf kuzatuvlarini tashkil etish, baholash va kasbiy rivojlanish o'rtasida mantiqiy bog'liqlik yaratish va bosqichma-bosqich markazlashtirilgan pilot modellarni joriy etish. Shu bilan birga, tahdidlar ham mavjud bo'lib, ular orasida resurs va vaqt cheklovlari, rahbarlarning yuklamasi, madaniy va tashkiliy qarshilik, baholashda adolatli mezonlarni ishlab chiqish ehtiyoji va islohotlarning siyosiy barqarorligi, shuningdek, O'zbekistonning o'ziga xos kontekstidan kelib chiqadigan cheklovlar (sinf hajmi, o'qituvchi avtonomiyasining pastligi) mavjud.

Xulosa shuki, O'zbekistonda o'qituvchilarni baholash bo'yicha barqaror siyosiy asos mavjud, biroq tizim samaradorligini oshirish uchun uzluksiz kasbiy o'sish modeli va formativ baholash yondashuviga bosqichma-bosqich o'tish zarur. Kanada tajribasi bu borada muvozanatli, qo'llab-quvvatlovchi hamda rivojlanishga yo'naltirilgan ekotizimni shakllantirish yo'llarini taklif etadi. O'zbekiston, ushbu yondashuv asosida, puxta rejalashtirilgan strategik islohotlar orqali o'qituvchilar sifati va ta'lim natijalarini sezilarli darajada oshirishi mumkin.

O'zbekiston va Kanadaning maktab o'qituvchilarining pedagogik malakasini baholashga bo'lgan yondashuvlarini qiyoslash ba'zi muhim farqlar va o'xshashliklarni ko'rsatadi. Ikkala davlat ham o'qituvchining malakasi talabalarning muvaffaqiyati uchun muhim ekanligini tan oladi va o'qituvchilarni baholash tizimlariga ega, ammo bu baholashda ikki xil tubdan farqli yondashuv mavjud. O'zbekiston tizimi yuqori darajada markazlashtirilgan va umumlashtiruvchi bo'lib, o'qituvchilarni baholashni attestatsiya jarayoni sifatida ko'radi. Kanadada esa (Ontario va boshqa provinsiyalarda ko'rinib turganidek) markazlashtirilmagan va shakllantiruvchi tizim mavjud bo'lib, o'qituvchilarni baholash doimiy kasbiy o'sish imkoniyati sifatida qaraladi. Bu falsafiy farq pedagogik kompetensiyani baholash va rivojlantirishning barcha jihatlariga ta'sir qiladi. Eng keskin qarama-qarshiliklardan biri o'qituvchini baholashning maqsadi va roliga namoyon bo'ladi. O'zbekistonda baholash (attestatsiya) ko'p hollarda o'z-o'zidan maqsad – ya'ni o'qituvchilarning malakasini oshirish orqali ularni tasdiqlash va mukofotlash vositasi sifatida ko'riladi.

Bu natijalarga asoslangan va sporadik xarakterga ega. Bunga qarshi ravishda, Kanadada baholash o'qitish sifatini oshirish va pirovardida talabalar o'zlashtiruvini yaxshilashga xizmat qiladigan vosita sifatida qaraladi. Kanada tizimi jarayonga yo'naltirilgan bo'lib, faqat baholashning o'zi emas, balki uning atrofidagi davrlar – ustozlik, o'z-o'zini tahlil qilish va kasbiy ta'lim kabi elementlarga ham katta e'tibor qaratadi. Yana bir muhim farq metodologiyada. O'zbekiston o'qituvchilar bilimini asosan standartlashtirilgan testlar orqali baholaydi, bu esa Sovet davridagi imtihonlar tizimi va xolislikka intilishdan meros qolgan. Aksincha, Kanadada o'qituvchilarni testdan o'tkazish amaliyotidan qochiladi va buning o'rniga sinfdagi kuzatuvlar, o'qituvchilar portfeli va professional mulohazalarga asoslaniladi. Kanadadagi yondashuv o'qituvchining kundalik ish faoliyatini – masalan, darsga jalb qilish darajasi, talabalar ehtiyojlariga moslashuv – yanada nozik va realroq baholash imkonini beradi. Biroq, O'zbekiston tizimi esa umummilliy izchillikni ta'minlaydi va Kanada usulida yetishmaydigan aniq mezonlarni beradi. Kasbiy rivojlanish bo'yicha tuzilmalar ham keskin farqlanadi. O'zbekistonda davlat tomonidan kadrlar tayyorlash majburiyati mavjud bo'lsa-da, bu amaliyot kamdan-kam hollarda amalga oshiriladi.

Kanada esa uzluksiz kasbiy rivojlanishni o'qituvchilik kasbining ajralmas qismiga aylantirgan. Bu esa kanadalik o'qituvchilarning yangi pedagogik yondashuvlar va o'quv dasturlarini tezroq o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Aksincha, o'zbek o'qituvchilari o'z tashabbusi bilan harakat qilmasa, kasbiy yangiliklardan chetda qolish xavfi yuqori. Yuqoridagi farqlarga qaramay, ikkala davlat o'rtasida ayrim asosiy o'xshashliklar mavjud. Har ikkala davlatda ham o'qituvchilar sinfga kirishdan oldin mazmunli bilim va pedagogik o'nikmalarga ega bo'lishi lozimligi e'tirof etilgan va bu talablar aniq belgilangan. Shuningdek, yangi o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash zarurati ham tan olinadi. O'zbekistonda bu siyosiy darajada amalga oshirilsa, Kanadada bu tizimlashtirilgan induksiya dasturlari orqali yo'lga qo'yilgan.

Ikkala tizimda ham o'qituvchilarning sinfdagi pedagogik mahoratini doimiy saqlab qolish va rivojlantirishga intilish mavjud. Past natijalar ko'rsatgan o'qituvchilar tizimda abadiy qolmasligi ta'minlanadi. Har ikki tizimda hisobdorlik turlicha tatbiq etiladi: O'zbekistonda bu standartlashtirilgan testlar va reytinglar orqali, Kanadada

esa professional kuzatuv va baholashlar orqali amalga oshiriladi. Ikkala yondashuvning o'ziga xos afzalliklari va cheklovlari mavjud. Testlar darsdagi holatni to'liq aks ettirmasligi mumkin, kuzatuvlar esa malakali baholovchilar va ko'p vaqt talab qiladi. Kanadaning quyidagi tajribalari O'zbekiston uchun foydali bo'lishi mumkin: baholashga shakllantiruvchi elementni qo'shish – attestatsiyadan keyingi rivojlanish yo'llari aniq bo'lishi kerak. Maktab direktorlarini konstruktiv fikr-mulohaza berishga tayyorlash bu jarayonga yordam beradi. Har bir o'qituvchi attestatsiya natijalariga asoslangan holda yillik maqsadlar ishlab chiqishi mumkin. Bitiruv va birinchi attestatsiya oralig'ida yangi o'qituvchilarni tajribali murabbiylar bilan bog'lash ularning professional o'sishiga xizmat qiladi.

Faqat markazlashtirilgan kurslar bilan cheklanmasdan, maktab ichidagi seminarlar, tajriba almashish mashg'ulotlarini yo'lga qo'yish kerak. Maktablar ichida tengdoshlar bilan muntazam fikr almashish muhitini yaratish, kasbiy o'sishga turtki bo'ladi. Siyosat bo'yicha tavsiyalar quyidagilardan iborat:

- har besh yillik attestatsiyaga qo'shimcha ravishda, yengilroq baholashni har yili yoki ikki yilda bir joriy etish;
- baholash natijalaridan foydalanib, umumiy kamchiliklarni aniqlab, ular asosida o'quv dasturlarini yangilash;
- direktor va katta o'qituvchilarni baholash jarayonining bir qismi sifatida tayyorlash;
- ilg'or sertifikatlar yoki ilmiy darajalar uchun tan olinish va mukofotlar belgilash;
- har bir yangi o'qituvchini 1–2 yilga murabbiy bilan bog'lash orqali o'sishga yo'naltirish.

Ushbu tavsiyalar istiqbolli imkoniyatlarni taqdim etsada, madaniy o'zgarishlar talab qilinadi – “tekshiruv”-dan “rivojlanish va mulohaza”ga o'tish uchun o'qituvchilarning ishonchini mustahkamlash zarur.

Kanada direktorlari odatda ma'muriyat bo'yicha magistr darajasiga ega bo'lsa, O'zbekistonda ham rahbarlarning malakasini oshirish talab etiladi. Shuningdek, kasbiy rivojlanish chastotasini oshirish va murabbiylik dasturlarini yo'lga qo'yish uchun yetarli mablag', vaqt va xalqaro hamkorlik kerak bo'ladi. Ushbu tahlil, asosan, Ontarioga asoslangan bo'lib, Kanada tizimining to'liq manzarasini bermasligi mumkin. Shuningdek, O'zbekiston kontekstida o'qituvchilarning ijtimoiy maqomi, ish haqi pastligi va hududlararo tafovutlar chuqur tahlil qilinmagan.

XULOSA

O'qituvchilarning pedagogik mahoratini baholash va oshirish har qanday ta'lim tizimi uchun juda muhim, ammo murakkab ishdir. O'zbekistondagi mavjud baholash jarayoni boshlang'ich malaka va mas'uliyatni ta'minlashda, Kanada yondashuvidan ko'proq rivojlanish elementlarini o'z ichiga olgan holda takomillashtirishi mumkin. Kanadaning kuchli tomonlarini o'rganish orqali O'zbekiston nafaqat o'qituvchilar faoliyatini baholash, balki uni faol ravishda yaxshilash uchun o'qituvchilarni baholash siyosatini takomillashtirishi mumkin. Oxir-oqibat, bu islohotlar yuqori sifatli o'qitish va yaxshilangan ta'lim natijalariga erishish uchun turtki bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ministry of Public Education of the Republic of Uzbekistan (2019). Education Sector Plan of Uzbekistan 2019–2023. Global Partnership for Education.
2. OECD (2013). Teachers for the 21st Century: Using Evaluation to Improve Teaching. OECD Publishing.
3. Ontario Ministry of Education (2022). Teacher Performance Appraisal: Technical Requirements Manual. Toronto: Queen's Printer for Ontario.
4. Teachers of Tomorrow (2024, May 3). What are pedagogical skills?
5. Top Hat (n.d.). Pedagogical Skills – Definition and Meaning. Retrieved from Top Hat Glossary.
6. UzDaily (2021, September 21). Certificates of attestation to be issued to teachers electronically.
7. UNESCO (2023). Teachers – UNESCO Empowering teachers and educators (Web page).
8. UNESCO & UNICEF (2018). Uzbekistan: Development of competency-based teacher standards (as referenced in UNICEF Education Programme Evaluation).
9. Nova Scotia Department of Education (2024). Teacher Growth and Evaluation Policy.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.